

Society 4.0: boek tussen hoop en vrees [recensie]

Martijn van der Kooij

28 dec. 2020 Laatste update: 17 feb. 2021

Prof. Bob de Wit heeft talloze boeken op z'n naam staan, maar met Society 4.0 heeft een nieuwe stap gezet. In dit Engelstalige boek zet hij overtuigend neer in welke richting de maatschappij zich beweegt, wat dit betekent voor de factor arbeid en wat we kunnen doen om een doemscenario te voorkomen.



Nee, Society 4.0 is niet het zoveelste boek waarin een auteur in z'n glazen bol kijkt en schetst hoe de toekomst eruit gaat zien. Wetenschapper De Wit begint met een korte historische uiteenzetting van de drie verschillende maatschappijvormen waarin de mens tot nu toe heeft geleefd. De indeling is zelfs voor een historicus als ondergetekende interessant: eerst was de mens lange tijd vrijwel uitsluitend gericht op landbouw, daarna kwam met de komst van de handel in de tijd van de Renaissance een einde aan het feodale systeem en tot slot brak aan het eind van de 18e eeuw het industriële tijdperk aan. Daarna richt De Wit zijn vizier op het heden en stelt hij vast dat we in een transitiefase zitten naar Society 4.0, een tijdperk waarin de vergaande digitalisering ons leven in grote mate bepaalt.

Acht key issues

Dat mag geen verrassende conclusie zijn, de implicaties van de digitalisering zijn dat wel.

De Wit noemt acht 'key issues' waarvoor een oplossing moet komen wil Society 4.0 ook een menselijke en leefbare samenleving worden. Aan arbeid is volgens hem in toenemende mate minder behoefte. Dat heeft alles te maken met de inzet van zelflerende computers en robots die gebruik maken van Artificial Intelligence (AI). Dit artikel zou bijvoorbeeld over pakweg 20 jaar ook door een computer geschreven kunnen worden. Maar dat is maar een van de talrijke voorbeelden. Computers kunnen bijvoorbeeld straks ook gesprekken voeren die niet te onderscheiden zijn van hoe mensen met elkaar communiceren.

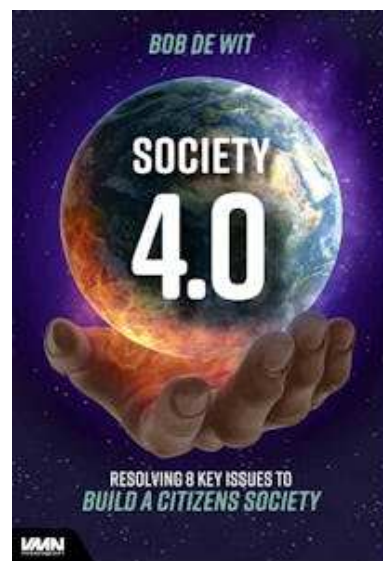
Elite Reset Society

Knap aan dit boek is dat de hoogleraar Strategisch Leiderschap aan de Nyenrode Business Universiteit de digitalisering met een andere ontwikkeling verbindt: de accommodatie van kapitaal in de handen van een kleine groep wereldburgers.

De afgelopen twintig jaar zagen zijn hun bezit al verdubbelen en die ontwikkeling lijkt nog niet ten einde.

Deze 1% van de totale populatie kan ongebreideld investeren in de ontwikkeling van AI. Elon Musk experimenteert met het verhogen van de menselijke intelligentie.

Dat doet hij door aan de hersenschors te verbinden met computerchips waardoor een IQ van 300 tot de mogelijkheden behoort.





Oud-premier Jan Peter Balkenende (l) in gesprek met Bob de Wit over [Society 4.0](#)

De elite heeft zich, zo schrijft de Wit, inmiddels ook ingekocht in NGO's (Non Governmental Organisations) en weet zo, onder meer via de Verenigde Naties, op een ondemocratische manier de wereld te beïnvloeden. Hij noemt bij naam de Rockefeller, en de Belinda en Bill Gates Foundation, die overigens ook nog eens, in tegenstelling wat gedacht wordt, een winstdoelstelling hebben

De vraag die De Wit stelt is wat er overblijft in een wereld waarin robots arbeid verrichten en de elite zichzelf van extra intelligentie kan voorzien, voor de 99 procent overige mensen. Hij stelt het in zijn boek zeer scherp: gaan we naar een 'Elite Reset Society', waar 1 procent vrijwel alle productiemiddelen en (sociale) media in handen heeft, of naar een 'Glocal Citizens Society'?

De Wit denkt dat het zeker nog niet te laat is om tot een samenleving van glocal (een samentrekking van global en local) citizens te komen. Hij levert daarvoor wederom acht punten aan.

Het grote verschil met de Elite Reset Society schuilt erin dat de Glocal Citizens Society uitermate democratisch is (De Wit gelooft in de wisdom of the crowd), de rechten van mensen en dieren worden gerespecteerd en de productiemiddelen en (sociale) media in de handen zijn van de burgers. Oog voor de natuur heeft De Wit ook: een van de acht punten behelst dat alle productiematerialen hergebruikt worden, zodat er een gesloten cirkel ontstaat die de planeet niet vervuult. Een van de concrete voorstellen die De Wit doet is om de inkomens van de rijkste wereldburgers af te toppen, zodat er ook aan de constante groei van hun vermogen een grens zit.

Hoopvolle boodschap

Dat het is een hoopvolle boodschap is die De Wit brengt, laat het volgende citaat uit het boek goed zien: 'The Elite Reset Society is the future scenario that extrapolates current developments as described in previous chapters.

Yet history has shown that such a scenario has never become the new end state. Although ruling powers have always aimed to keep their privileged position, societies have changed because citizens started to fight for a better future.'

[Society 4.0](#) is een knap geschreven boek, want aan de ene kant compact maar anderzijds inhoudelijk veelomvattend. De Wit heeft puzzelstukjes die veel lezers bekend voorkomen, op de juiste plek gelegd. Daardoor ontstaat een coherent geheel met verrassende, nieuwe inzichten. Bijzonder is dat hij het niet bij de analyse laat, maar ook met concrete oplossingen komt. Laten we hopen dat De Wit z'n Glocal Citizens Society geen utopie blijft.

Martijn van der Kooij | hoofdredacteur van PW.

[Read this review in English](#)

>> Tip: [Lees het artikel over de boekpresentatie van Society 4.0](#)